

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАМКОВО-ПАЛАЦОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В ТУРИЗМІ

Василенко Анастасія Володимирівна

студент

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

м. Свободи, 6, м. Харків, Україна, 61022

e-mail: asya27679@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1737-5119>

Василенко Владислав Юрійович

студент

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

м. Свободи, 6, м. Харків, Україна, 61022

e-mail: dakar2016@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1687-9235>

Діхтяренко Олександра Віталіївна

студент

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

м. Свободи, 6, м. Харків, Україна, 61022

e-mail: vitaliyevna.17@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3998-7079>

Перепелиця Анна Сергіївна

старший викладач

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

м. Свободи, 6, м. Харків, Україна, 61022

e-mail: anna.peprpelytsia@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2306-7975>

Україна володіє достатньою кількістю туристичних ресурсів і має могутній потенціал для свого подальшого розвитку. На сьогоднішній день замковий туризм, в основі якого лежить використання фортифікаційних об'єктів, є надзвичайно привабливим як для туристів, так і для залучення інвестицій у його розвиток. На даний час замки знайшли своє нове призначення: стали музеями, готелями, картинними галереями, ресторанами, майданчиками для театральних постановок та музичних концертів, різноманітних шоу та вистав.

Україна вже не перший раз повертається до проблеми збереження своєї історико-фортифікаційної спадщини. Серйозність цього питання визначається тим, що замкова спадщина перебуває у крайній занедбаному стані. Ще одним негативним явищем досі залишається байдужість населення до власної історії та сучасного стану туристичної інфраструктури. Саме українське суспільство повинно стати тим самим двигуном практичних змін. Пам'ятки історії руйнуються, а подекуди місцеве населення розбирає замки на будівельні матеріали. Але також слід зазначити, що Україна має всі можливості та умови для розвитку замкового туризму. Звісно ж, роботи для покращення умов, якості обслуговування є однозначно багато, але поруч із цим йдуть складові успіху розвитку цього напрямку в країні – це збереженість природних ландшафтів, доступність місцевості, вигідна інфраструктура, цікаві туристичні місця та об'єкти, імідж держави та значний внесок коштів до бюджету країни. Потенціал замкового туризму багатий і його слід розвивати.

Предметом дослідження статті є використання замково-палацового комплексу в туризмі. Мета – аналіз сучасного стану та визначення перспектив використання замково-палацового комплексу в Україні, насамперед в сфері готельно-ресторанного бізнесу. Завдання: висвітлення основних проблем та перспектив розвитку замкового туризму, формулювання стратегії використання замкової спадщини України. Використовуються загальнонаукові методи: системний аналіз, структурно-генетичний синтез та прямий аналіз.

Результати даного дослідження: виявлено основні напрямки розвитку замкового туризму, вплив даного виду туризму на економіку країни та шляхи залучення інвестицій для розвитку замково-готельного бізнесу в Україні. Автори роблять висновок, що завдяки розвитку замкового туризму інтенсивно зростає економіка, яка має суттєвий вплив на розвиток держави в цілому та на рівень життя населення. У майбутньому налагодження конкурентоспроможного ринку послуг шляхом модернізації наявної відпочинкової інфраструктури та поширення малих форм рекреації може значно збільшити кількість туристів у нашій державі, що дасть змогу підвищити рівень економіки та стан життя населення. Також це допоможе створити нову туристичну інфраструктуру, збільшити частку в'їзного туризму, що позитивно вплине на розвиток транспорту, закладів розміщення та харчування, роздрібну торгівлю, будівництво, зв'язок, страхування.

Ключові слова: замок, фортеця, шляхи розвитку, туристична галузь, реконструкція, реставрація, готельно-ресторанний бізнес, інвестиції, інфраструктура, економіка.

Постановка проблеми. Замково-палацові й та монастирські комплекси України збереглися з давніх-давен і до наших днів. Вони розташовані в

регіонах Волині, Галичини, Поділля, Карпат, Буковини, Лівобережжя, Придніпров'я та Криму. В Україні започаткування замково-готельного

бізнесу має неабиякі перспективи. Відродження фортифікаційних об'єктів може полягати в переобладнанні їх під готельно-анімаційні комплекси. Перебудова фортифікаційних споруд на скансени – музеї під відкритим небом – найголовніший шлях туристичного відродження більшої частини українських замків і фортець. Просування якісної реклами про об'єкти в ЗМІ, проведення історичних змагань та фестивалів, туристичних виставок можуть поживити залучення інвестицій та збільшити інтерес туристів [5, с. 312].

Актуальність теми. Замки і фортеці виступають вагомою складовою туристичної привабливості. Але на сьогодні їх використання в туризмі є дуже обмеженим. По-перше, дані об'єкти наразі перебувають на стадії дуже поганої розрекламованості. По-друге, органи влади майже не вживають заходів, щоб зберегти їх та зробити туристичною атракцією. Як наслідок, багато унікальних пам'яток оборонного зодчества перетворюються в руїни. По-третє, наша держава поки не розуміє, що використання та розвиток фортифікаційних об'єктів у сфері готельно-ресторанного бізнесу може залучити неабиякі інвестиції до казни країни, які значно вплинуть на економіку в позитивному напрямку. Вивчення можливостей використання наявних фортифікаційних споруд в замковому туризмі є сьогодні одним з найбільш пріоритетних завдань розвитку туризму загалом, оскільки це дозволить покращити туристичний імідж України, створити нові робочі місця та отримати фінансові надходження в бюджет країни.

Аналіз останніх наукових досліджень. Проблема використання замкових комплексів України у туристичній діяльності недостатньо досліджена і висвітлена у вітчизняній літературі. Нею займалися такі вітчизняні науковці як: І. Бутирська, В. Кифяк, М. Мальська, Т. Ореховська, В. Федорченко, О. Школа. Туристичне краєзнавство з економічної точки зору подано в роботах Ю. Зінько, О. Любінцевої, В. Петранівського, М. Рутинського. Як об'єкти туризму замкові комплекси описані в незначній кількості публікацій, серед яких слід виділити дослідження О. Жукової, М. Рутинського щодо можливостей туристичного відродження фортифікаційних споруд. Механізм розвитку об'єктів готельно-ресторанного бізнесу в замковому туризмі, залучення інвестицій для його розвитку, враховуючи досвід європейських країн та специфіку туристичного ринку України, на жаль, залишилися поза увагою дослідників.

Виклад основного матеріалу. Україна нагороджена великою історичною спадщиною. Неперевершені замки, величезні палаці та непорушні фортеці – це те, чим може пишатися наша держава. Сьогодні ці популярні об'єкти в своїй більшості є комплексами, проте функції їх складових частин вже інші.

У багатій та різноманітній історико-архітектурній спадщині України визначне місце належить пам'яткам оборонної архітектури.

В епоху середньовіччя фортеці почали набувати житлового призначення і перебудовувались на замки-фортеці.

XIX ст. – в зв'язку зі зміною геополітичної ситуації замки-фортеці поступово втратили свої оборонні функції, й їх перебудували на житлові комплекси – замки-палаці, що зберегли лише деякі елементи фортифікацій.

Замків та палаців на українських землях, які знаходяться в занедбаному стані, більше ніж вцілілих. За радянських часів ними майже не опікувались та використовували зовсім не за призначенням: у них розміщувалися військові частини, складські приміщення, санаторії, госпіталі чи інтернати. Пройшло вже багато часу з тих пір, але стан замково-палацового комплексу залишається не в кращому вигляді. Однак серед цього списку є замки, які збережені чи відреставровані. Вони розкидані територією України та залишаються маловідомими [8].

На сьогоднішній день на теренах України лише 16 замків-фортець можуть бути використані в туристичному секторі. В основному, вони знаходяться в західній частині країни – Тернопільській (5), Хмельницькій (3), Закарпатській (2), Львівській (1), Івано-Франківській (1), Чернівецькій (1), Волинській (1), Одеській (1) областях та АР Крим (1), але використання Судацької фортеці, яка знаходиться на Кримському півострові, на жаль, наразі неможливе через складну політичну ситуацію в Україні. Більше половини замків-фортець не використовуються, продовжує занепадати та потребує розвитку. Однак є деякі вцілілі фрагменти, які є досить привабливими для туризму й можуть бути включеними до екскурсійних маршрутів. Замки-фортеці, які знаходяться в сільській місцевості, є важкодоступними для туристів, тому що немає належної туристичної інфраструктури, за допомогою якої можна було б легко дістатися до необхідних об'єктів [6, с. 256].

Пропозиції щодо розвитку замково-палацового комплексу.

1. Використання в готельно-ресторанному бізнесі.

В Україні початок роботи замково-готельного бізнесу має значні перспективи. По-перше, було б доцільним перебудувати фортецю чи її частину під розкішний ресторан або вишуканий готель з кімнатами, декорованими під часи функціонування цього замку або зробити його присвяченим певній історичній епосі. По-друге, ці об'єкти завжди користуються неабиякою популярністю серед туристів, особливо з європейських країн. Ближче до етапу формування готельного фонду наблизився Мукачівський замок (Замок «Паланок») на Закарпатті. Замок

«Паланок» – це зразок середньовічної фортифікаційної архітектури, в ньому поєднуються багато стилів. Замок розташований на горі на висоті 63 м. За його спиною, на півночі, здіймаються величні Карпати. Замок займає почесне друге місце (після Кам'янця - Подільського) за туристичною привабливістю в Україні. З кожним роком кількість відвідувачів Мукачівського замку неупинно росте. За неофіційними даними кількість відвідувачів з 134 тис. у 2015 році, виросла майже до чверті мільйона у 2017 році [9]. Також ми можемо простежити велику кількість зацікавлених іноземних туристів (переважна частка угорців). Якби замок або його частину перебудували під готель, то знайшлася би велика кількість туристів з бажанням зупинитися та переночувати в старовинному замку. Також замок може запропонувати свій ресторан, обслуговуючий персонал якого можна перевдягти в одяг того часу. Ще можна б було проводити середньовічні бали, історичні фестивалі, щоб туристи могли якнайглибше поринути у ті часи.

Якщо ми поглянемо на досвід європейських країн, то можна сказати, що замковий туризм там користується неабиякою популярністю й приносить значний вклад до бюджету держави. Замки Австрії, Великобританії, Іспанії, Італії, Німеччини, Польщі, Прибалтики, Угорщини, Чехії, Швейцарії активно інтегровані в готельно-ресторанний бізнес та в туристичну галузь загалом. Але навіть те, що деякі з них знаходяться в приватній власності, не заважає їм активно заохочувати туристів на свою територію. Наприклад, середньовічний замок Ешфорд (Ірландія) відкриває свої двері для гостей як 5-зірковий готель класу люкс. Він дає можливість спостерігати прекрасну панораму на затуманене озеро Лох-Корріб з численними острівцями.

Саме за цієї причини можна орендувати човен та роздивитись безлюдні острови зблизька, якщо ти залишаєшся в готелі. В замку є навіть SPA-салон, кінотеатр, оранжерея та величезний парк, де можна годинами гуляти. Вартість проживання в готелі розпочинається від 9 тисяч грн. Це ми подивилися лише один приклад подібного використання замків у готельно-ресторанному в бізнесі, але ж їх не один десяток у Європі.

Якщо дивитися на Україну, то вартість проживання в замку, переобладнаному в готель, сягає від 110 грн/чол. за одну ніч. Різноманітність пропонованих послуг також значно відрізняється від європейських. Але нам є куди рости й що запропонувати туристам та просто відпочиваючим на території нашої країни. За гідних умов розвитку, у майбутньому ми змогли би конкурувати з іншими державами на ринку туристичних послуг саме в сфері замкового туризму.

2. Використання з оздоровчими та рекреаційними цілями.

Палац графів Шенборнів, який був перетворений на санаторій, – єдиний палац замкового типу, який може приймати рекреантів у тому ж Мукачівському районі Закарпаття. Також в Олицькому палаці наразі функціонує психіатрична лікарня. Але в останньому про атрактивність об'єкта для туристів вже мова не йде [2, с. 305].

3. Проведення різнобічних історично-театралізованих фестивалів.

На сьогоднішній день зацікавленість туристів до відвідування ярмарок, фестивалів, різноманітних змагань неупинно зростає. Ці заходи також є грошовими потоками до державного бюджету, а їх проведення на територіях замків є гарною «приманкою» для туристів. Для організаторів – ціле широке поле для дій: від проведення лицарського бою до грандіозного відтворення воєнної битви, від проведення місцевої ярмарки до широкомасштабного фестивалю зі світовими та звуковими ефектами, що відбуваються у вечірні та нічні часи доби.

Одне з семи чудес України – славна фортеця в Кам'янці-Подільському – щорічно приймає Міжнародний фестиваль середньовічної культури під назвою «Форпост». Масштабні лицарські бої, середньовічні поселення, змагання зі стрільби з луків та арбалетів, конкурс історичного костюма – все це можна побачити на фестивалі. Також щоосені відбувається військово-історичний фестиваль « Terra Heroica ». У заході беруть участь представники з таких країн, як Україна, Росія, Польща, Чехія, Румунія та Білорусь. Ця подія дає глядачеві можливість бути в центрі історичних подій, побачити на власні очі виступи кобзарів України та закордонних діаспор, історичні та народні танці, виступи клубів бойового гопака [3, с. 98].

Кожного року на травневі свята знаменита Хотинська фортеця, що розташована на Дністрі (Чернівецька область), зазвичай приймає фестиваль «Середньовічний Хотин». Можна потрапити прямо в фортецю за умови, близьких до побуту наших далеких предків. Потім, набравшись сили від міцних оборонних мурів і надихнувшись силою духу її захисників, спробувати свої сили в мистецтві бою. Лицарі в латах, стрільба з лука, гра на волинці та інших фольклорних інструментах, смажене на вогні м'ясо, їжа справжніх середньовічних чоловіків і плюс чудові краєвиди з фортеці – все це й є атмосферою фестивалю.

Дивовижне свято проходить щорічно в замку Любарта в Луцьку. Нічна атмосфера старовинного замку, де немов оживають події минулого, спонукає затамувати подих. Арт-шоу «Ніч у Луцькому замку» присвячено зборам європейських правителів, які проходили в 1429 році під час правління князя Вітовта. З приходом вечора тут починається бенкет в середньовічному стилі: смажать м'ясо на вертелі, печуть рибу, а

також готують інші тогочасні страви. Цікавинкою є те, що гостей тут зустрічає королівська знать. До програми фестивалю щорічно обов'язково входять: історичні лицарські бої, історичні танці, майстер-класи, екскурсії [7].

4. Відтворення фортифікаційних об'єктів за допомогою мультимедійних технологій.

Сьогодні важливою складовою є простота та цікава подача інформації. На сучасному етапі розвитку суспільства цьому допомагають мультимедійні технології. За допомогою них можна презентувати та відтворювати втрачені елементи культурної спадщини, руїни колишніх фортець, замків, що не збереглися до наших днів. Вміло поєднані голографії та мультимедійні технології дають можливість відтворити елементи втраченої споруди, представити еволюційні зміни комплексу, продемонструвати сцени із життя людей в минулому [4, с. 113]. Ми маємо можливість зробити з майже зруйнованої фортеці цікавий туристичний об'єкт, що буде користуватися попитом та цікавлювати туристів.

Одна з головних проблем розвитку замково-палацового комплексу України – це нерозвиненість системи інвестування туристичної галузі.

Основними шляхами вирішення даного питання можна вважати:

1. Фіксована плата за використання пам'ятки з туристичною ціллю.

У такий спосіб можливо підтримувати пам'ятку в належному стані, а в перспективі розбудовувати на її базі туристичні комплекси.

Згідно з незалежними даними консалтингової компанії Heritage Strategies International, мандрівники витрачають приблизно 8-10% бюджету поїздки на вхідні квитки, сувеніри та інші товари і послуги.

Наприклад, за вхід до Лувру турист сплачує 17 євро, у сувенірних кіосках – ще 100 євро, а за ніч у номері «люкс» – понад 1500 тисячі євро. Щороку музей відвідують понад 9 млн. осіб, а збори від вхідних квитків перевищують 150 млн. євро.

2. Залучення приватних інвестицій.

На сьогоднішній день держава не має достатньо коштів для повноцінного забезпечення бюджетними надходженнями цю галузь, тому необхідні приватні інвестиції у розмірі 70-80% від загальної суми фінансування. Однак для залучення інвесторів перш за все необхідно розробити розрахунки економічної окупності інвестиційних проектів. Саме на цьому етапі органи, що займаються цими розрахунками, зіштовхуються зі значними практичними складнощами, пов'язаними з економічною оцінкою територій.

Узгодження на законодавчому рівні механізму продажу чи передачі в довгострокову оренду історико-культурних об'єктів підприємницькому сектору за умови збереження їх архітектурного

стилю та самобутності зробить можливим перетворення їх (на основі реконструкції) у готелі, відпочинкові комплекси, розважальні заклади ресторанного сектору туризму у старовинному середньовічному стилі.

Доцільним є передача пам'яток в концесію – договір про передачу природних багатств, підприємств, інших господарських об'єктів, що належать державі чи територіальній громаді, в тимчасову експлуатацію іншим державам, іноземним фірмам, приватним особам.

При цьому повинна існувати чітка, ефективна система державного контролю за дотриманням умов концесії та вигідні умови оренди. Багато пам'яток, особливо замки, не мають ні системи каналізації, ні електрики, ні інших переваг цивілізації, прокладання яких потребує значних капіталовкладень. Орендарю необхідно отримати в розрізних міністерствах та відомствах цілу низку спеціальних дозволів, які отримати зовсім не просто, саме тому спрощення системи отримання цих дозволів для інвесторів в туристичній сфері, а також надання пільг та довгострокових кредитів зробить привабливим сферу для інвестування.

Створення вигідних умов для інвесторів дозволить Україні не тільки провести реставрацію культурних пам'яток, але й розвинути туристичну галузь завдяки створенню необхідної інфраструктури. Інвестори повинні побачити можливість створення на базі замків комерційних туристичних готелів, пансіонатів, санаторіїв, музейних комплексів.

Однак реалізація даного напрямку є досить архітектурно складною і капіталомісткою, тому що вимагає великих інвестицій. Окупність же таких проектів, користуючись європейським досвідом, в середньому становить 8-12 років залежно від ступеня зруйнованості споруди. Проте норма рентабельності інколи сягає 220-280%.

Однією з форм залучення інвесторів виділяють передачу їм пакетів акцій об'єкта, відповідно до розміру інвестиційного вкладу. Залучення інвестора може бути реалізовано також і на інших умовах, що декларуються в інвестиційному договорі:

- частки власності після реалізації проекту;
- відсотків від майбутнього прибутку;
- квоти місць (при будівництві об'єктів розміщення туристів)

Важливою формою залучення іноземних інвестицій є локальні зони вільного підприємництва туристичного профілю. Такі зони повинні створюватись на територіях, природні умови й ресурси яких користуються найбільшим попитом. Прикладом такої зони можна вважати «Курортполіс Трускавець» – унікальне експериментальне явище, оскільки в Україні немає аналогічної системи. СЕЗ «Курортполіс Трускавець» можна вважати вузькоспеціалізованою вільною економічною

зоною, пріоритетною метою якої є сприяння розвитку санаторно-курортного господарства, медицини та охорони здоров'я. В інших СЕЗ перелік пріоритетних для інвесторів видів діяльності є досить широким, а статті типу «охорона здоров'я» чи «санаторно-курортні послуги» зустрічаються лише в декотрих [1, с. 35].

3. Штрафні кошти як спосіб зберегти і реконструювати історико-культурні ресурси.

Для збільшення фінансування та забезпечення охорони ресурсів необхідно провести ряд заходів:

- ввести плату за погіршення чистоти повітря (викиди CO₂);
- ввести плату за забруднення прибережних вод (кораблі);
- обмежити або заборонити доступу до окремих туристичних об'єктів та територій.

Світовий досвід можна використати як наглядний приклад. Мешканці Аляски колись були дуже раді скаженому напливу туристів, але в даний час вони дуже не задоволені різким збільшенням числа кораблів, що заходять в їх порт, оскільки стурбовані забрудненням вод. Серйозних збитків, як виявилось, завдають природі

Чорногорії туристи, які відвідують країну. Чорногорські екологи вже давно б'ють тривогу, стверджуючи, що місцевій природі серйозно загрожують: встановлення пляжного інвентарю, будівництво під'їзних доріг, місць для паркування та пляжних барів. Найбільше, як з'ясувалося, страждають околиці курортів Будва і Ульцин, де в місцеву річку зливаються фекальні води з більш ніж 300 туристичних будівель [10].

Висновок. Замково-палацовий комплекс є надзвичайно привабливим як для туристів, так і для залучення інвестицій у його розвиток. Завдяки розвитку даного виду туризму інтенсивно зростає економіка, підвищується рівень життя населення на прилеглих територіях. На сучасному етапі замковий туризм в Україні розвинений на низькому рівні. Така ситуація спостерігається через недостатню державну фінансову підтримку. Основними перспективами розвитку й першочерговими цілями є залучення іноземних інвестицій та використання замково-палацового комплексу в сфері готельно-ресторанного бізнесу, користуючись досвідом європейських країн.

STATE AND PROSPECT FOR THE USE OF THE CASTLE-PALACE COMPLEX OF UKRAINE IN TOURISM

Anastasiia Vasylenko, Student, V. N. Karazin Kharkiv National University, Svobody sq., 6, Kharkiv, Ukraine, 61022, e-mail: asya27679@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1737-5119>

Vladyslav Vasylenko, Student, V. N. Karazin Kharkiv National University, Svobody sq., 6, Kharkiv, Ukraine, 61022, E-mail: dakar2016@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1687-9235>

Oleksandra Dikhtiarenko, Student, V. N. Karazin Kharkiv National University, Svobody sq., 6, Kharkiv, Ukraine, 61022, e-mail: vitaljevna.17@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3998-7079>

Anna Perepelytsia, Senior Lecturer, V.N. Karazin Kharkiv National University, Svobody sq., 6, Kharkiv, Ukraine, 61022, e-mail: anna.perepelytsia@karazin.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2306-7975>

Ukraine has a sufficient amount of tourist resources and a powerful potential for its further development. For today, castle tourism, based on the use of fortification objects, is extremely attractive both for tourists and for attracting investment in its development. At present, the castles have found their new purpose: they have become museums, hotels, art galleries, restaurants, platforms for theatrical performances and musical concerts, various shows and performances.

Ukraine is not the first time back to the problem of preserving its historical and fortification heritage. The seriousness of this issue is determined by the fact that the castle heritage is in an extremely neglected state. Another negative phenomenon is still the indifference of the population to their own history and the current state of the tourist infrastructure. Ukrainian society should be the engine of practical changes. Historical monuments are destroyed, and sometimes the local population dismantles locks for building materials. But it should also be noted that Ukraine has all the possibilities and conditions for the development of castle tourism. Of course, there is definitely a lot of work to improve the conditions and quality of service, but the components of the success of the development of this area in the country go along with the preservation of natural landscapes, accessibility of the area, advantageous infrastructure, interesting tourist sites and facilities, the image of the state and a significant contribution of funds to country budget. The potential of castle tourism is amazing and needs to be developed. The subject of the research is the use of the castle-palace complex in tourism. The purpose of the research is an analysis of the current state and definition of prospects for the use of the castle-palace complex in Ukraine, first of all in the industry of hotel and restaurant business.

Tasks: to highlight the main problems and prospects for the development of the castle tourism, to formulate the strategy of using the castle heritage of Ukraine. The scientific methods are a system analysis, a structural-genetic synthesis and a direct analysis. As results this study found the main directions of development of the castle tourism, the impact of this type of tourism on the country's economy and the ways of attracting investment for the development of castle-hotel business in Ukraine. The authors conclude due to the development of the castle tourism, the economy, which has a significant impact on the development of the state in general and on the standard of living of the population, is growing intensively. In the future, the establishment of a competitive market for services by upgrading the existing vacation infrastructure and the spread of small forms of recreation can significantly increase the number of tourists in our country, which will improve the economy and the quality of life of the population. It will also help create a new tourism infrastructure, increase the share of inbound tourism, which will positively affect the development of transport, accommodation and catering, retail, construction, communications, and insurance.

Key words: Castle, fortress, ways of development, tourism industry, reconstruction, restoration, hotel and restaurant business, investments, infrastructure, economy.

СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЗАМКОВО-ДВОРЦОВОГО КОМПЛЕКСА УКРАИНЫ В ТУРИЗМЕ

Василенко Анастасия Владимировна, студент, Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, пл. Свободы, 6, г. Харьков, Украина, 61022, e-mail: asya27679@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1737-5119>

Василенко Владислав Юрьевич, студент, Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, пл. Свободы, 6, г. Харьков, Украина, 61022, e-mail: dakar2016@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1687-9235>

Дихтяренко Александра Витальевна, студент, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, пл. Свободи, 6, г. Харків, Україна, 61022, e-mail: vitalyevna.17@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3998-7079>

Перепелица Анна Сергеевна, старший преподаватель, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, пл. Свободи, 6, г. Харків, Україна, 61022, e-mail: anna.perepelytsia@karazin.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2306-7975>

Україна володіє достаточним кількістю туристических ресурсів і має потужний потенціал для свого подальшого розвитку. На сьогоднішній день замковий туризм, в основі якого лежить використання фортифікаційних об'єктів, являється надзвичайно привабливим як для туристів, так і для привертання інвестицій в його розвитку. В наші часи замки знайшли своє нове призначення: стали музеями, готельними, картинними галереями, ресторанами, площадками для театральних постановок і музикальних концертів, різноманітних шоу і представлень.

Україна вже не перший раз повертається до проблеми збереження свого історико-фортифікаційного спадку. Серйозність цього питання визначається тим, що замкове спадщина знаходиться в надзвичайно запущеному стані. Ще одним негативним явищем до сьогодення залишається байдужість населення до власної історії і сучасного стану туристическої інфраструктури. Саме українське суспільство повинно стати найважливішим двигуном практичних змін. Пам'ятники історії руйнуються, а іноді місцеве населення розбирає замки на будівельні матеріали. Але також слід відзначити, що Україна має всі можливості і умови для розвитку замкового туризму. Звичайно ж, роботи для покращення умов, якості обслуговування однозначно багато, але поруч з цим йдуть складові успіху розвитку цього напрямку в країні - це збереження природних ландшафтів, доступність місцевості, вигідна інфраструктура, цікаві туристическі місця і об'єкти, імідж держави і значительний внесок коштів в бюджет країни. Потенціал замкового туризму багатий і його потрібно розвивати.

Предметом дослідження в статті є використання замково-дворцового комплексу в туризмі. Мета - аналіз сучасного стану і визначення перспектив використання замково-дворцового комплексу в Україні, зокрема в сфері готельно-ресторанного бізнесу. Завдання: висвітлення основних проблем і перспектив розвитку замкового туризму, формулювання стратегії використання замкового спадку України. Використовуються загальнонаукові методи: системний аналіз, структурно-генетичний синтез і пряма аналіз.

Результати цього дослідження: виявлені основні напрямки розвитку замкового туризму, вплив цього виду туризму на економіку країни і шляхи привертання інвестицій для розвитку замково-готельного бізнесу в Україні. Авторами зроблено висновок, що завдяки розвитку замкового туризму інтенсивно росте економіка, яка надає суттєвий вплив на розвиток держави в цілому і на рівень життя населення. В майбутньому налагодження конкурентоспроможного ринку послуг шляхом модернізації наявної відпочинкової інфраструктури і поширення малих форм рекреації може значительно збільшити кількість туристів в нашій країні, що дозволить підвищити рівень економіки і якості життя населення. Також це допоможе створити нову туристическу інфраструктуру, збільшити частку в'їзного туризму, що позитивно впливатиме на розвиток транспорту, засобів розміщення і харчування, роздрічну торгівлю, будівництво, зв'язь, страхування.

Ключові слова: замок, фортеця, шляхи розвитку, туристическа галузь, реконструкція, реставрація, готельно-ресторанний бізнес, інвестиції, інфраструктура, економіка.

References

1. Ghulych, O. I., Ghryniv, L. S., & Gherasymchuk, N. M. (2017). *Metodyka formuvannja strategij stalogoho socialjno-ekonomichnogho rozvytku kurortno-rekreacijnykh terytorij i turystychnykh centriv*. Ljviv: Instytut regionalnykh doslidzenj. [in Ukrainian]
2. Dovbenko, O. M. (2007). Podatkove stymuljuvannja investycij v turystychnyj kompleks Ukrajinj. *Naukovyj zbirnyk Kyjivskogho nacionalnogho ekonomichnogho universytetu im. Vadyma Ghetjmana*, 17, 302 – 311. [in Ukrainian]
3. Donenko, T. (2017, fevral 25). *Srednevekovaya Ukraina: rytsarskie turniry i zamki*. Vzyato s https://ua.igotoworld.com/ru/article/975_srednevekovaja-ukraina-rycarskie-turniry-i-zamki.htm [in Russian]
4. Lesyk, O. V. (1993). *Zamky ta monastyri Ukrajinj*. Ljviv: Svit. [in Ukrainian]
5. Macola, V. I. (1997). *Rekreacijno-turystychnyj kompleks Ukrajinj*. Ljviv: Instytut regionalnykh doslidzenj NANU. [in Ukrainian]
6. Petranivskij, V. L., & Rutynskij, M. J. (2006). *Turystychnje krajeznavstvo*. Kyjiv: Znannja. [in Ukrainian]
7. Rutynskij, M. J. (2007). *Zamkovyj turizm v Ukrajinj. Gheografija pam'jatok fortyfikacijnogho zodchestva ta perspektyvy jikh turystychnogho vidrodzhennja*. Kyjiv : Centr uchbovoho literatury. [in Ukrainian]
8. BBC News. Ukrajin. (2008, lypen 19). Pro zamky Ukrajinj z akad. B. Voznyckym. Vzyato z https://www.bbc.com/ukrainian/indepth/story/2008/07/080719_castles_interactive_is.shtml [in Ukrainian]
9. PROZAK. (2017, serpen 01). Kil'kist' vidviduvachiv mukachivskogho zamku "Palanok" nevpynno roste. Vzyato z <http://prozak.info/Turizm/Kil-kist-vidviduvachiv-mukachivskogo-zamku-Palanok-nevpinno-roste> [in Ukrainian]
10. UNWTO. (2012). *Tourism in the Green Economy*. Retrieved from <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284414529>